

بررسی تاثیر روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل در محافظه کاری حسابداری با توجه به نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

احمد دولت

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیروان،
شیروان، ایران

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی تاثیر روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل در محافظه کاری حسابداری با توجه به نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بود. در این پژوهش برای جمع آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده می‌شود که براین اساس، مبانی نظری و ادبیات پژوهش از کتب و مجلات تخصصی لاتین و و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های منتخب، لوح‌های فشرده آرشیو تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران فارسی گردآوری می‌گردد. سپس داده‌های لازم برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از طریق مراجعه به صورت‌های مالی، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه‌های مرتبط و نیز از نرم‌افزار ره‌آورد نوین و بانک جامع اطلاعات بورس استخراج می‌شود. به منظور بررسی رابطه‌ی بین متغیرها از نرم افزار Eviews استفاده شده است. نتایج حاصل از این پژوهش بیانگر این موضوع است بین روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بین روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری با نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی رابطه معناداری وجود دارد

واژگان کلیدی: روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل، محافظه کاری حسابداری، بورس اوراق بهادار تهران

مقدمه

بحران‌های مالی سال‌های اخیر منجر به تاکید بیشتری به برقراری مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی در این کشورها و سایر کشورهای دنیا شده است. نیاز به حاکمیت شرکتی ناشی از تضاد منافی است که بین مشارکت‌کنندگان در شرکت وجود دارد. مدیران مالی همواره درگیر اتخاذ تصمیم در ارتباط با تامین مالی با نگرش تحلیل هزینه منفعت هر روش و نیز تطبیق نرخ بازده سرمایه‌گذاری‌ها و نرخ بهره‌ی پرداختی می‌باشند. این پدیده به علت ظهور پارادایم نمایندگی و هم‌چنین تغییرات بازده و ریسک ناشی از عملکرد تامین مالی شرکت‌ها، یکی از چالش برانگیزترین مباحث حوزه‌ی بازارهای تامین سرمایه‌ی است.

عوامل موثر بر نگرش مدیران مالی در ارتباط با منابع و مصارف سرمایه، چرایی و چگونگی انتخاب منبعی خاص را با توجه به مقتضیات محیط بیرون و نیز پدیده‌های غالب درون شرکتی تعیین می‌کند. در این خصوص محافظه‌کاری یکی از ویژگی‌های گزارشگری مالی است که در قالب یک میثاق محدود کننده در چارچوب اصول و مفاهیم حسابداری ایفاگر نقش مهمی در محدود کردن رفتارهای خوش‌بینانه‌ی مدیران در جایگاه تهیه‌کنندگان اطلاعات و اعمال برآوردی از حداقل عایدات توسط سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان در جایگاه مهم‌ترین استفاده‌کنندگان است. تحقیقاتی که درباره محافظه‌کاری انجام گرفته است، مؤید اهمیت نقش این میثاق حسابداری در زمینه‌های مختلفی از قبیل برطرف کردن مسائل برخاسته از نمایندگی، بی‌اثر ساختن مسائل ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی بین استفاده‌کنندگان آگاه و ناآگاه، احقاق حقوق ذی‌نفعان عمده، تاثیر مثبت بر کاهش هزینه‌های استقراض و هزینه‌های سرمایه، نقش بازدارندگی در قبال وقوع رسوایی‌های مالی و هم‌چنین نقش انکارناپذیر آن در مبحث حاکمیت شرکتی است. ساختار سرمایه از ترکیب بهینه بدهی و حقوق صاحبان سهام برای تامین منابع مالی مورد نیاز شرکت‌ها تعیین می‌گردد. این سازوکار باید به گونه‌ای ترسیم گردد که بتواند غایت همه‌ی شرکت‌ها را که همان حداکثر-سازی ارزش است، خلق کند. اما پیگیری هدف مذکور هرچند که در نظر اول ساده و دلپسند می‌آید؛ اما این هدف نمی‌تواند رهنمودی کاربردی و مفید واقع گردد. در واقع مساله اصلی این است که مدیران مالی چگونه این کار را انجام دهند. علی‌رغم این، در شرایط تحول‌پذیر امروزی شرکتی می‌تواند صاحبان اصلی خود (سهامداران) را از سود بیشتر برخوردار کند که بتواند به بهترین طریق ممکن از عهده مدیریت سرمایه (تهیه و مصارف سرمایه) برآید. تحقق این مهم، مدیران مالی را مجاب می‌کند که با توجه به پارامترهای کمی موجود در صورت‌های مالی به خصوص سودآوری، نقدینگی، فروش، سود عملیاتی و فرصت‌های رشد آتی و نیز متغیرهای کیفی حاکم بر عملکرد شرکت‌ها از جمله نوع صنعت، دیدگاه عمومی و ترکیب مالکیت، بتوانند بهترین ترکیب بهینه سرمایه را خلق کنند. بنابراین ضرورت انجام یک پژوهش گسترده در زمینه بسط میانی نظری و عملی کاربرد میثاق حسابداری محافظه‌کاری و بررسی رابطه آن با ترکیب اعضای هیات مدیره و ساختار سرمایه ضروری به نظر می‌رسد. هدف این تحقیق بررسی تاثیر روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل در محافظه‌کاری حسابداری با توجه به نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

پیشینه تحقیق

حسینی (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تاثیر احساسات سرمایه‌گذار بر محافظه‌کاری حسابداری بوده است. در این راستا، برای انجام تحقیق از بین شرکت‌های عضو بورس اوراق بهادار تهران تعداد ۸۸ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ انتخاب شده و به کمک آنها فرضیه‌های تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند. بدین ترتیب، تعداد مشاهدات ۷۰۴ سال-شرکت را در بر گرفت. محافظه‌کاری حسابداری با استفاده از معیارهای مربوط به دو بخش محافظه‌کاری شرطی و محافظه‌کاری غیرشرطی تفکیک گردید. به منظور سنجش محافظه‌کاری شرطی از مدل بال و شیواکومار (۲۰۰۵) و برای سنجش محافظه‌کاری غیر شرطی از مدل تحقیق احمد و دولمان (۲۰۰۷) استفاده گردید. نتایج تحقیق نشان داد که احساسات سرمایه‌گذاران بر معیار محافظه‌کاری شرطی تاثیر مثبت و معنادار و بر معیار محافظه‌کاری غیرشرطی تاثیر منفی و معنادار دارد.

روحي ملكي وپاك مرام (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی رابطه بین محافظه کاری حسابداری با واکنش بازار و ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته اند. در این پژوهش برای سنجش محافظه کاری شرطی از مدل بال و شیوا کومار و برای سنجش محافظه کاری غیر شرطی از مدل گیولی و هاین استفاده شده است. این پژوهش از نوع همبستگی بوده و جامعه آماری، شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار است که با روش حذفی، ۶۸ شرکت در نمونه آماری این پژوهش قرار گرفته اند. دوره زمانی پژوهش سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ است. برای آزمون فرضیه های صورت بندی شده از رگرسیون چند گانه خطی بهره گیری شده است. نتایج آزمون نشان می دهد که محافظه کاری حسابداری با واکنش بازار و ارزش شرکت رابطه معنی داری دارد و از بین متغیر های کنترلی وارد شده در مدل، نرخ بازده دارایی با واکنش بازار رابطه مثبت داشته و نرخ بازده دارایی و نسبت ارزش بازار به دفتری و نسبت نقدینگی با ارزش شرکت رابطه مثبت و معنی دار دارد.

مرادزاده فرد و همکاران (۱۳۹۰)، در تحقیقی به بررسی ارتباط بین ساز و کارهای راهبری شرکتی و محافظه کاری حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته های این تحقیق در خصوص ارتباط بین محافظه کاری و نظام راهبری شرکتی بیانگر وجود رابطه مثبت بین درصد مالکیت نهادی سهام و درصد اعضای غیرموظف هیات مدیره و رابطه منفی بین تفکیک وظایف رئیس هیات مدیره از مدیرعامل با محافظه کاری در شرکت های بورس اوراق بهادار تهران بوده است. ضمن این که بین محافظه کاری و وجود حسابرسی داخلی در بورس اوراق بهادار تهران رابطه ای مشاهده نگردید. هم چنین بین اهرم مالی به عنوان متغیر کنترل و محافظه کاری رابطه منفی معنی دار وجود دارد. نتیجه کلی تحقیق، تاییدکننده دیدگاه مکمل در خصوص ارتباط بین محافظه کاری و مکانیزیم های راهبری شرکتی می باشد.

رحمانی و همکاران (۱۳۹۰)، در تحقیقی به بررسی اثر ساختار مالکیت اصلی بر محافظه کاری در سود پرداختند. به طور کلی نتایج تحقیق بیانگر رابطه منفی بین میزان مالکیت سهامدار کنترل کننده و سطح محافظه کاری در سود است. این نتیجه با کاهش سطح قراردادهای برون سازمانی سازگار است. به علاوه، بین این انحراف با محافظه کاری در سود رابطه منفی به دست آمد. زمانی که این تفاوت افزایش می یابد، شرکت با هزینه های زیادتر قراردادهای برون سازمانی روبه رو می شود. هم چنین بین اهرم مالی به عنوان متغیر کنترل و محافظه کاری رابطه منفی معنی دار وجود دارد.

حساس یگانه و شهریاری (۱۳۸۹) در تحقیقی به بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت و محافظه کاری پرداختند. برای بررسی این رابطه، از مدل رگرسیون استفاده شده است. آن ها بر اساس اطلاعات مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۸۵-۱۳۸۱ (۲۸۵ سال - شرکت) به این نتیجه رسیدند که با در نظر گرفتن متغیرهای کنترلی، از قبیل: اندازه، رشد، اهرم مالی و ... رابطه منفی معناداری میان تمرکز مالکیت و محافظه کاری وجود دارد. این نتیجه گیری مطابق با فرضیات منافع شخصی و اتحاد استراتژیک و ناهماهنگ با فرضیه نظارت فعال است. هم چنین در این تحقیق رابطه معناداری بین اهرم مالی با محافظه کاری مشاهده نشد.

کرمی و همکاران (۱۳۸۹) به بررسی تاثیر سازوکارهای نظام راهبری شرکت بر میزان محافظه کاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته ها بیانگر وجود رابطه مثبت بین درصد مالکیت اعضای هیات مدیره و سرمایه گذاران نهادی با محافظه کاری و رابطه منفی بین نسبت اعضای غیرموظف هیات مدیره و محافظه کاری است.

محمودزاده و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی به بررسی رابطه بین برخی مکانیزیم های حاکمیت شرکتی و محافظه کاری در گزارشگری مالی پرداختند. در این مقاله، محافظه کاری با استفاده از ۲ مدل باسو (۱۹۹۷) و رویچوداری و واتر (۲۰۰۶) اندازه گیری شده و مالکیت سهام داران نهادی، تمرکز مالکیت و استقلال اعضای هیات مدیره به عنوان مکانیزیم های حاکمیت شرکتی در نظر گرفته شده است. نتایج بیانگر عدم وجود رابطه بین مکانیزیم های حاکمیت شرکتی و محافظه کاری در

گزارشگری مالی است. البته در این تحقیق آثار برخی متغیرهای کنترلی نیز در نظر گرفته شده است. مانند اهرم مالی که رابطه‌ای منفی و معنی‌دار با محافظه‌کاری دارد.

نتایج تحقیق روزلیندا (۲۰۰۹) بیانگر رابطه ضعیف نظام راهبری شرکتی با افزایش محافظه‌کاری در صورت‌های مالی می‌باشد. وی دریافت که استقلال کمیته حسابرسی و اندازه هیات مدیره هیچ‌گونه تأثیری بر افزایش محافظه‌کاری در صورت‌های مالی ندارد. استفاده از ۵ حسابرس مستقل بزرگ نیز تأثیر کمی بر افزایش محافظه‌کاری داشته است. تفکیک وظایف رئیس هیات مدیره از مدیرعامل و میزان استقلال هیات مدیره تأثیر محدودی بر محافظه‌کاری داشته است. لیم (۲۰۰۹) در تحقیقی تحت عنوان « بررسی رابطه‌ی محافظه‌کاری حسابداری با حاکمیت شرکتی » به این نتیجه رسید که یک ارتباط مثبت بین میزان مدیران مستقل در هیات مدیره و محافظه‌کاری حسابداری وجود دارد. هم‌چنین در هیچ یک از مدل‌های سنجش محافظه‌کاری ارتباطی بین اندازه‌ی هیات مدیره و میزان مدیران مستقل در کمیته‌ی حسابرسی با محافظه‌کاری حسابداری وجود ندارد.

فرضیات تحقیق

۱. بین روابط اجتماعی مدیر عامل - هیئت مدیره و محافظه‌کاری حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین روابط اجتماعی مدیر عامل - هیئت مدیره و محافظه‌کاری حسابداری با نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

روش این تحقیق، از نوع پس رویدادی است که در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. تحقیق حاضر از لحاظ روش، از نوع تحقیق توصیفی است. تحقیق توصیفی آنچه که هست بدون دخل و تصرف توصیف و تفسیر می‌کند. اطلاعات بخش نظری پژوهش از کتب و مجلات فارسی و انگلیسی تأمین می‌شود. هم‌چنین، داده‌های مورد نیاز برای تجزیه و تحلیل عمدتاً از شرکت‌های اطلاعاتی سازمان بورس اوراق بهادار تهران و نرم‌افزار ره آورد نوین استخراج شده است. روش گردآوری اطلاعات به دو روش کتابخانه‌ای و فیش برداری استفاده شده است. کلیه اطلاعات مربوط به متغیرهای تحقیق با استفاده از نرم افزارهای ره آورد نوین و شرکت جامع اطلاعات سازمان بورس از طریق صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و یادداشت‌های همراه بدست می‌آید.

روش گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، ابتدا از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده شده که بر این اساس، مبانی نظری و ادبیات پژوهش از کتب و مجلات تخصصی لاتین و فارسی گردآوری گردید. سپس داده‌های لازم برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از طریق مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی شرکت‌های منتخب، لوح‌های فشرده آرشیو تصویری و آماری سازمان بورس اوراق بهادار تهران، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار و دیگر پایگاه‌های مرتبط و نیز از نرم افزار تدبیر پرداز و ره آورد نوین استخراج شد. داده‌ها پس از گردآوری و انتقال به صفحه گسترده Excel و اعمال محاسبات لازم، برای تجزیه و تحلیل نهایی آماده گردیدند. جهت تجزیه و تحلیل نهایی داده‌ها نیز از نرم افزار اقتصاد سنجی Eviews استفاده شده است.

قلمرو تحقیق

چارچوبی را فراهم می‌نماید تا مطالعات محقق، در طی آن قلمرو خاص صورت پذیرد. قلمرو هر پژوهش در سه حوزه قلمرو موضوعی، مکانی و زمانی قابل بررسی است تا بتوان داده‌ها را در چارچوب این قلمروها، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل نمود، که به شرح زیر می‌باشند:

¹. Roslinda

². Lim

قلمرو موضوعی تحقیق

پژوهش حاضر از نظر موضوعی، به بررسی تاثیر روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره ومدیرعامل درمحافظة کاری حسابداری با توجه به نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مورد مطالعه قرار می‌دهد.

مکانی تحقیق

قلمرو مکانی این پژوهش را کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تشکیل می‌دهد.

قلمرو زمانی تحقیق

قلمرو زمانی این پژوهش طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ می‌باشد.

جامعه و نمونه آماری تحقیق

با توجه به طول دوره مورد بررسی، نمونه‌ها باید به نحوی انتخاب شوند که در این مدت، بازار فعال داشته باشند تا امکان آزمون فرضیه‌ها فراهم شود. بدین منظور طرح زیر برای انتخاب نمونه‌ها به کار گرفته شده است:

۱. شرکت از ابتدای سال ۱۳۹۷-۱۳۹۳ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشد.
 ۲. سال مالی شرکت به ۲۹ اسفند ختم شود و شرکت در دوره‌ی مورد مطالعه، سال مالی خود را تغییر نداده باشد.
 ۳. جزء بانک‌ها و موسسات مالی (شرکت‌های سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری مالی، شرکت‌های هلدینگ، بانک‌ها و لیزینگ‌ها) نباشد.
 ۴. اطلاعات مورد نیاز برای محاسبه‌ی متغیرهای تحقیق در سال‌های مورد بررسی در دسترس باشد.
 ۵. شرکت‌ها جزء شرکت‌های فعال بورس بوده و یا حداقل در روزهای مورد بررسی فعال باشند.
- با توجه به محدودیت‌های ذکر شده، تعداد ۳۶۰ مشاهده برای هر متغیر که مربوط به ۷۲ شرکت می‌باشند، به عنوان نمونه تحقیق مورد بررسی قرار گرفتند.
- محدودیت‌های انتخاب نمونه به شرح زیر اعمال شده‌اند:

جدول شماره (۱): نحوه انتخاب شرکت‌های نمونه

۳۴۲	شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا پایان سال ۹۷
۴۴	شرکت‌های واسطه‌گری مالی و بیمه‌ای و بانک‌ها
۱۱۷	شرکت‌هایی که پایان سال مالی آن‌ها منتهی به اسفند ماه نیست
۳۶	شرکت‌هایی که بیش از شش ماه وقفه عملیاتی داشتند.
۷۳	شرکت‌هایی که اطلاعات آن‌ها در دسترس نیست و یا از بورس حذف شده‌اند.
۷۲	شرکت‌های باقی‌مانده در نمونه آماری تحقیق

نحوه اندازه‌گیری متغیرها:

متغیر وابسته: محافظه کاری در حسابداری (CA)

مدل باسو به صورت زیر نمایش داده می‌شود:

(مدل ۱)

$$\frac{NI_{i,t}}{P_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 Neg_{i,t} + \beta_2 Ret_{i,t} + \beta_3 Neg_{i,t} - Ret + \mu_{j,t}$$

متغیرهای مدل فوق به شرح زیر می باشد :

$NI_{i,t}$: سود هر سهم شرکت قبل از اقلام غیرمترقبه و عملیات متوقف شده در سال

$P_{i,t-1}$: قیمت سهام شرکت در ابتدای سال

$Neg_{i,t}$: متغیر مجازی که در مورد اخبار بد (نرخ بازده منفی یا صفر) عدد ۱ و در مورد اخبار خوب (نرخ بازده سهام مثبت) عدد صفر می باشد.

$Ret_{i,t}$: بازده ۱۲ ماه سهام شرکت، که در فاصله زمانی بین دو مجمع می باشد

باسو (۱۹۹۷) در مدل فوق از بازده های سهام به عنوان جانشینی برای اخبار خوب و بد استفاده نموده است. به گونه ای که اگر بازده سهام مثبت باشد به عنوان اخبار خوب و در صورتی که بازده سهام منفی باشد به عنوان اخبار بد منظور می گردد. عامل Neg در مدل فوق نقش مهمی در تعیین ضرایب واکنش سود نسبت به اخبار خوب و بد دارد. به طوری که وقتی بازده سهام مثبت (اخبار خوب) باشد با جاگذاری مقدار عامل Neg به ازای بازده مثبت سهام در رابطه (۱)، مدل فوق به صورت زیر تبدیل می شود:

$$\frac{NI_{i,t}}{P_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 * 0 + \beta_2 Ret_{i,t} + \beta_3 Ret * 0 + \mu_{j,t} \quad (1)$$

که از حل آن رابطه زیر بدست می آید :

(۲)

$$\frac{NI_{i,t}}{P_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_2 Ret_{i,t} + \mu_{j,t}$$

با توجه به اینکه در رابطه (۲) بازده مثبت سهام جایگزینی برای اخبار خوب است، از این رو در این رابطه ضریب β_2 حساسیت واکنش سود را نسبت به اخبار خوب می سنجد.

در شرایطی که بازده سهام منفی (اخبار بد) باشد با جاگذاری مقدار عامل Neg به ازای بازده منفی سهام در رابطه (۱) خواهیم داشت:

$$\frac{NI_{i,t}}{P_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 * 1 + \beta_2 Ret_{i,t} + \beta_3 Ret * 1 + \mu_{j,t}$$

که از حل و ساده کردن آن، رابطه زیر بدست می آید:

$$\frac{NI_{i,t}}{P_{i,t-1}} = \beta_0 + \beta_1 + (\beta_2 + \beta_3) Ret + \mu_{j,t} \quad (3)$$

با توجه به اینکه در رابطه (۳) بازده سهام منفی به منزله اخبار بد است، بنابراین در این رابطه ضریب $(\beta_2 + \beta_3)$ حساسیت واکنش سود را نسبت به اخبار بد می سنجد.

محافظة کاری بیانگر این است که واکنش سود نسبت به اخبار بد به هنگام تر از واکنش سود نسبت به اخبار خوب است. بدین ترتیب بر اساس ضرایب واکنش سود نسبت به اخبار خوب و بد در مدل باسو می توان محافظه کاری را چنین نشان داد که $(\beta_2 + \beta_3) > \beta_2$ و از این رو $\beta_3 > 0$. باسو (۱۹۹۷) β_3 را ضریب عدم تقارنی زمانی نامید.

متغیر مستقل: روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل (SRBM)

در این پژوهش برای اندازه گیری روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل از شاخص استقلال هیات مدیره استفاده شده است.

۱. استقلال اعضای هیات مدیره^۱

در تحقیق حاضر از نسبت مدیران غیرموظف هیات مدیره به کل اعضاء برای سنجش میزان استقلال اعضای هیات مدیره استفاده شده است.

متغیر میانجی: کیفیت کنترل داخلی (IQC)

در این پژوهش به پیروی از مقاله ین وهمکاران (۲۰۲۰) از شاخص ضعف سیستم کنترل داخلی در نامه مدیریت استفاده شده است. بدین صورت که اگر شرکت حداقل یک ضعف در سیستم کنترل داخلی داشته باشد عدا و در غیر اینصورت عدد صفر در نظر گرفته می شود.

متغیر های کنترل:**اندازه شرکت**

در این پژوهش از لگاریتم طبیعی فروش خالص شرکت برای سنجش اندازه شرکت استفاده می گردد:

$$Size_{i,t} = \text{Log} S_{i,t}$$

که در آن:

$Size_{i,t}$: اندازه شرکت i در سال t و

$S_{i,t}$: خالص فروش شرکت i در سال t می باشد.

اهرم مالی

در این تحقیق، اهرم مالی از طریق تقسیم مجموع بدهی به مجموع دارایی های شرکت و به صورت زیر محاسبه می گردد:

$$LEV_{i,t} = \frac{TD_{i,t}}{TA_{i,t}}$$

به طوری که در آن:

$LEV_{i,t}$: اهرم مالی شرکت i در سال t ؛

$TD_{i,t}$: مجموع بدهی های شرکت i در سال t و

$TA_{i,t}$: جمع دارایی های شرکت i در سال t می باشد.

فرصت های رشد

در این مطالعه از نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، برای سنجش فرصت های رشد شرکت استفاده می گردد که به صورت زیر محاسبه می شود:

$$GWH_{i,t} = \frac{MV_{i,t}}{BV_{i,t}}$$

که در آن:

$GWH_{i,t}$: فرصت های رشد شرکت i در سال t ؛

$MV_{i,t}$: ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت i در سال t و

^۱ . BoardInd

$BV_{i,t}$: ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام شرکت i در سال t می باشد.

مدل رگرسیونی تحقیق

برای آزمون فرضیه های تحقیق به پیروی از تحقیق ین وهمکاران (۲۰۲۰) از مدل رگرسیونی چند متغیره زیر استفاده می شود.

$$CA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 SRBM_{i,t} + \beta_2 (SRBM_{i,t} * IQC_{i,t}) + \beta_3 GWTH_{i,t} + \beta_4 Size_{i,t} + \beta_5 Lev_{i,t} + E_{i,t}$$

که در مدل های فوق:

CA: محافظه کاری در حسابداری

SRBM: روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل

IQC: کیفیت کنترل داخلی

GWTH: فرصت رشد

LEV: اهرم مالی

SIZE: اندازه شرکت

$E_{i,t}$: جزء خطای مدل رگرسیون می باشد.

آمار توصیفی

به منظور بررسی مشخصات عمومی متغیرها، همچنین برآورد مدل و تجزیه و تحلیل دقیق آنها، آشنایی با آمار توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. آمار توصیفی به محاسبه پارامترهای جامعه می پردازد و شامل شاخص های مرکزی و پراکندگی جامعه و ... می باشد. در جدول شماره (۱) آمار توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین، میانه، بیشینه، کمینه و انحراف معیار آورده شده است.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

مشاهدات	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	میانه	میانگین	متغیر
۳۶۰	۰/۱۴۵۴۹	-۰/۴۵	۰/۶۳	۰/۱۱۰۰	۰/۱۲۷۸	CA (محافظه کاری در حسابداری)
۳۶۰	۰/۴۱۳۳	۰	۱	۰/۷۸۵۷	۰/۴۱۳۳	IQC (کیفیت کنترل داخلی)
۳۶۰	۰/۳۲۳۵	۰	۱	۰/۶۳۲۳	۰/۳۹۳۲	SRBM (روابط اجتماعی اعضا)
۳۶۰	۰/۷۰۰۳۲	۴/۵۰	۸/۳۰	۶/۰۶۰۰	۶/۱۹۱۳	SIZE (اندازه شرکت)
۳۶۰	۰/۲۲۰۹۰	۰/۰۷	۲/۰۰	۰/۵۹۰۰	۰/۵۸۶۳	LEV (اهرم مالی)
۳۶۰	۲/۵۳۴۹۸	-۴/۹۰	۰/۱۷۳۴	۲/۶۳۵۰	۳/۳۱۷۷	GWTH (فرصت رشد)

نتایج آزمون فرضیه های پژوهش

مدل رگرسیون لجستیک

نتایج مدل رگرسیون لجستیک در جدول شماره (۲) و تحلیل رگرسیونی آن در ادامه بیان شده است.

$$CA_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 SRBM_{i,t} + \beta_2 (SRBM_{i,t} * IQC_{i,t}) + \beta_3 GWTH_{i,t} + \beta_4 Size_{i,t} + \beta_5 Lev_{i,t} + E_{i,t}$$

جدول ۲ خلاصه نتایج آماری آزمون مدل دوم پژوهش

متغیر	ضرایب	انحراف معیار	آماره z	سطح معناداری (P-value)
β_0 (عرض از مبدأ)	0.0265	0.4036	0.0656	0.9477
SRBM (روابط اجتماعی مدیر عامل - هیئت مدیره)	-0.0016	0.0007	-2.3816	0.0176
$(SRBM_{i,t} * IQC_{i,t})$ روابط اجتماعی مدیر عامل - هیئت مدیره با نقش میانجی کنترل کیفیت داخلی	0.0052	0.0012	4.3333	0.0416
GWTH (فرصت‌های رشد)	0.0098	0.0017	5.7708	0.0045
SIZE (اندازه شرکت)	0.1999	0.0834	2.3950	0.0170
LEV (اهرم مالی)	-0.7022	0.1770	-3.9677	0.0001
ضریب تعیین مک فادن				0.2184
آماره نسبت درست نمایی		مقدار آماره LR	مقدار احتمال (P-value)	
		7.6140	0.0377	

ضریب تعیین مک فادن (R^2 McFadden):

با آماره R^2 مک فادن که مقدار آن بین صفر و یک تغییر می‌کند، خوبی برازش مدل اندازه‌گیری می‌شود. هر چه این شاخص به یک نزدیک‌تر باشد، میزان تطابق مدل با واقعیت بیشتر و به عبارتی نیکویی برازش بیشتر است. آماره R^2 مک فادن در مدل تخمین زده شده ۰,۲۱ است؛ بنابراین می‌توان ادعا نمود حدود ۲۱ درصد از تغییرات در متغیر وابسته مدل (محافظه کاری در حسابداری) توسط متغیرهای مستقل توضیح داده می‌شود.

آماره نسبت درست نمایی:

آماره LR شبیه آماره F در مدل رگرسیون خطی است. طبق جدول فوق مقدار این آماره به میزان ۷,۶۱۴۰ و مقدار احتمال آن ۰,۰۳۷۷ می‌باشد، بنابراین چون میزان احتمال آماره LR از ۰,۰۵ کمتر است، لذا می‌توان گفت در سطح اطمینان ۰,۹۵ مدل رگرسیونی برازش شده معنادار است.

نتایج فرضیه های تحقیق:**فرضیه اول تحقیق:**

H_0 : بین روابط اجتماعی مدیر عامل - هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری رابطه معناداری وجود ندارد.
 H_1 : بین روابط اجتماعی مدیر عامل - هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل SRBM در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه منفی و معنادار میان روابط اجتماعی مدیر عامل - هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۰,۹۵٪ بین روابط اجتماعی مدیر عامل - هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم تحقیق:

H₀: بین روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری با نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی رابطه معناداری وجود ندارد.

H₁: بین روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری با نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی رابطه معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری با نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H₀ رد و فرض H₁ تأیید می شود. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری با نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی رابطه معناداری وجود دارد.

نتایج متغیرهای کنترلی تحقیق:

ضریب برآوردی متغیر مستقل GWTH در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان فرصت های رشد و محافظه کاری حسابداری در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین فرصت های رشد و محافظه کاری حسابداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل SIZE در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان اندازه شرکت و محافظه کاری حسابداری در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین اندازه شرکت و محافظه کاری حسابداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

ضریب برآوردی متغیر مستقل LEV در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه منفی و معنادار میان اهرم مالی و محافظه کاری حسابداری در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین اهرم مالی و محافظه کاری حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

ضریب برآوردی متغیر مستقل SRBM در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه منفی و معنادار میان روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H₀ رد و فرض H₁ تأیید می شود. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد. ضریب برآوردی متغیر مستقل در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری با نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. لذا فرض H₀ رد و فرض H₁ تأیید می شود. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین روابط اجتماعی مدیر عامل- هیئت مدیره و محافظه کاری حسابداری با نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج متغیرهای کنترلی تحقیق ضریب برآوردی متغیر مستقل GWTH در جدول بالا نشان دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان فرصت های رشد و محافظه کاری حسابداری در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. بنابراین می توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین فرصت های رشد و محافظه کاری حسابداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ضریب برآوردی متغیر مستقل SIZE در جدول بالا

نشان‌دهنده وجود رابطه مثبت و معنادار میان اندازه شرکت و محافظه کاری حسابداری در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین اندازه شرکت و محافظه کاری حسابداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. ضریب برآوردی متغیر مستقل LEV در جدول بالا نشان‌دهنده وجود رابطه منفی و معنادار میان اهرم مالی و محافظه کاری حسابداری در سطح خطای ۰,۰۵ است. زیرا میزان p-value محاسبه شده برای ضریب این متغیر مستقل تحقیق، کمتر از ۰,۰۵ بدست آمده است. بنابراین می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵٪ بین اهرم مالی و محافظه کاری حسابداری رابطه منفی و معناداری وجود دارد. که نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق یین وهمکاران (۲۰۲۰) که به بررسی تاثیر روابط اجتماعی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل در محافظه کاری حسابداری با توجه به نقش میانجی کیفیت کنترل داخلی پرداخته اند، همخوانی دارد.

پیشنهاد‌های حاصل از نتایج تحقیق

۱. با توجه به این‌که در اهمیت حاکمیت شرکتی برای موفقیت شرکت‌ها و رفاه اجتماعی شکی نیست و اصلاح و ارتقا حاکمیت شرکتی موجب توسعه بازار سرمایه خواهد شد و رشد و توسعه اقتصادی را به همراه خواهد داشت. براساس مبانی نظری و پیشینه عملی در سراسر دنیا، برای اطمینان از کارکرد مناسب شرکت‌ها و بازار سرمایه و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی ارتقا حاکمیت شرکتی ضرورت حیاتی دارد. در کشور ما نیز اخیراً نه با قانون، بلکه با تصویب آیین‌نامه اصول حاکمیت شرکتی، روش‌های نظارت و کنترل بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مورد توجه قرار گرفته است و مقررات متعدد و مناسبی جهت گسترش بازار سرمایه توسط مسئولان بورس تدوین و به اجرا گذاشته شده است، لکن برای ارتقا سیستم حاکمیت شرکتی کافی به نظر نمی‌رسد. افزون بر آن، بدون انجام اصلاحات اساسی در سیستم حاکمیت شرکتی، عرضه سهام شرکت‌های ایرانی در بازارهای بین‌المللی سرمایه، غیرممکن بوده و ورود گسترده سرمایه‌گذاران خارجی در بازار سرمایه نیز بعید به نظر می‌رسد. لذا با توجه به تاثیر منفی استقلال هیئت مدیره بر محافظه کاری و هم‌چنین عدم تاثیر تعداد اعضای هیئت مدیره و دوگانگی وظیفه مدیرعامل بر افزایش استفاده از روش‌های محافظه کارانه به سازمان بورس اوراق بهادار و سایر ارگان‌های مسئول پیاده‌سازی سیستم حاکمیت شرکتی پیشنهاد و تاکید می‌شود تا با اجرای مکانیزم‌های کارآمد سیستم حاکمیت شرکتی را در کشورمان ارتقا دهند.

۲. نتایج به دست آمده از تحقیق نشان داد که بین درصد اعضای غیر موظف هیئت مدیره (استقلال اعضای هیئت مدیره) و محافظه کاری رابطه منفی معنادار وجود دارد، که این امر می‌تواند نشان‌دهنده عدم آشنایی این اعضا با نقش مهم نظارتی خود بر عملکرد مدیریت و نبود نقش موثر آن‌ها در بهبود کیفیت گزارشگری مالی باشد، لذا پیشنهاد می‌شود این اعضا با وظایف و نقش خود بیشتر آشنا شوند تا بتوانند نقش موثری را در امر حاکمیت شرکت‌ها ایفا کنند.

۳. نتایج این پژوهش می‌تواند در اتخاذ رویکردهای گزارشگری، مورد توجه مدیران مالی قرار گیرد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، بهتر است مدیران در شرایطی که ضعف عمده در سیستم کنترل داخلی دارند، جهت ارائه گزارش‌های مالی رویکرد محافظه کارانه اتخاذ کنند نتایج پژوهش بر تصمیمات تحلیل‌گران و سرمایه‌گذاران نیز اثر گذار خواهد بود. آنها بایستی به این نکته توجه داشته باشند که در حالت کلی وضعیت مالی شرکت‌هایی که ضعف عمده در سیستم کنترل داخلی خود دارند، از آنچه که در گزارش‌های مالی این شرکت‌ها ارائه می‌شود، ضعیف تر است چرا که مدیریت جهت متقاعد کردن آنها در چنین مواقعی، سطح محافظه کاری مشروط را کاهش می‌دهند. بدین معنی که اخبار و علائم بد را کمتر در سود حسابداری شناسایی می‌کنند. همچنین نهادهای استانداردگذار باید در تدوین استانداردهای خاص برای هر صنعت به این موضوع نیز توجه داشته باشند، که یکی از عواملی که محافظه کاری مشروط را ایجاب می‌کند، بحث کنترل‌های داخلی است. در صورتی که هدف نهادهای سیاست‌گذار تلاش در راستای ارائه اطلاعات منصفانه باشد، باید به گونه‌ای استانداردگذاری شود که اثر کنترل‌های داخلی در ارائه اطلاعات محافظه کارانه سنجیده شود

¹ .Yin et al

فهرست منابع

- بادآور نهندی، ی؛ و دیگران. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین برخی مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز.
- حساس‌یگانه، ی؛ و دیگری. (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت و محافظه‌کاری در بورس اوراق بهادار تهران. مجله پژوهش‌های حسابداری مالی. سال دوم، شماره دوم، شماره پیاپی (۴)، ص ۷۷.
- حسینی، سیدرسول، ۱۳۹۹، بررسی تاثیر احساسات سرمایه‌گذار بر محافظه‌کاری حسابداری، دومین کنفرانس بین‌المللی و ملی مطالعات مدیریت، حسابداری و حقوق، تهران.
- حساس‌یگانه، ی؛ و دیگری (۱۳۸۷). تاثیر حاکمیت شرکتی بر کاهش مدیریت سود. فصلنامه مطالعات حسابداری. شماره ۱۷، ص ۱۵۱.
- حساس‌یگانه، ی. (۱۳۸۵). حاکمیت شرکتی در ایران. فصلنامه حسابرس. سال هشتم، شماره ۳۲.
- حساس‌یگانه، ی. (۱۳۸۴). فلسفه‌ی حسابرسی. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. چاپ اول.
- حساس‌یگانه، ی؛ و دیگری. (۱۳۸۶). همگرایی در حاکمیت شرکتی. ماهنامه حسابدار. سال بیست و دوم، شماره ۱۹۱.
- روحی ملکی، سحر، پاک مرام، عسگر. (۱۳۹۶). بررسی رابطه محافظه‌کاری حسابداری با واکنش بازار و ارزش شرکت‌ها. حسابداری، پاسخگویی و منافع جامعه.
- سینایی، ح؛ و دیگری (۱۳۸۴). بررسی تاثیر ویژگی‌های شرکت‌ها بر ساختار سرمایه (اهرم مالی). پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی. سال پنجم، شماره‌ی نوزدهم.
- شعری، ص؛ و دیگری. (۱۳۸۹). رابطه درصد اعضای غیرموظف در ترکیب هیات مدیره و سرمایه‌گذاران نهادی با پیش‌بینی سود شرکت‌ها. فصلنامه مطالعات حسابداری. شماره ۱۷، صص ۱۰۴-۶۳.
- شورورزی، م؛ و دیگری. (۱۳۸۸). نبود تقارن اطلاعاتی و نقش اطلاعاتی محافظه‌کاری. فصلنامه حسابدار. شماره ۲۱۰.
- فروغی، د؛ و دیگری. (۱۳۹۰). بررسی عوامل موثر بر اعمال محافظه‌کاری حسابداری. فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری مالی. سال اول، شماره‌ی اول.
- فعلی، م. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین حاکمیت شرکتی و ارزش شرکت. دانشگاه تهران، دانشکده مدیریت.
- قالیباف اصل، ح؛ و دیگری. (۱۳۸۶). بررسی تاثیر ترکیب هیات مدیره بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه تحقیقات مالی. دوره ۹، شماره ۲۳، صص ۴۸-۳۳.
- Abe de Jong, et al. (2002). International Corporate Governance and Firm Performance: an Empirical Analysis. *Journal of Financial Economics*. 41, P.p:173-202.
- Ahmed, A. & Duellman, S. (2005). Evidence on the Role of Accounting Conservatism in Corporate Governanc. Working Paper Syracuse University. <http://www.ssrn.com>.
- Ahmed, A. S. & Duellman, S. (2007). Accounting Conservatism and Board of Director Characteristics: An Empirical Analysis, *Journal of Accounting and Economics*. V. 43(2-3), P.p: 411- 437.
- Ajinkya, B. Bhojraj, S. & Sengupta, P. (2005). "The association between Outsider Directors and Institutional Investors and the Properties of Management Earnings Forecasts". *journal of accounting research*. No. 43, v. 3 june, P.p: 343-376.
- Astami Emita, T. (2006). Accounting Policy Choice and Firm Characteristics in the Asia Pacific Region: An International Empirical Test of Costly Contracting Theory. *International Journal of Accounting*. 41, P.p: 1-21.
- Azofra, V. Castrillo, L. & Delgado, M. (2007). Ownership Concentration, Debt Financing and the Investment Opportunity Set as Determinants of Accounting Discretion.

- Empirical Evidence From Spain, Spanish Journal of Finance and Accounting. No. 115, P.p: 215-255.
- Ball, R. and Shivakumar, L. (2005). Earning Quality in U.K. Private Firms. Journal of Accounting and Economics. V. 39, P.p: 83-128.
- Basu, S. (1997). The Conservatism Principle and the Asymmetric Timeliness of Earnings. Journal of Accounting and Economics. P.p: 24-37.
- Beasley, M. S. (1996). An Empirical Analysis of the Relation Between the Board of Director Composition and Financial Statement Fraud. The Accounting Review. V. 71(4), P.p: 443-465.
- Beaver, W. and Ryan, S. (2004). Conditional and Unconditional Conservatism. Concepts and Modeling, Review of Accounting Studies. V. 10(2-3), P.p: 269-309.
- Beekes, W. Pope, P. and Young, S. (2004). The Link Between Earnings Timeliness, Earnings Conservatism and Board Composition. Evidence from the U.K, Corporate Governance, An International Review. V. 12(1), P.p: 47-59.
- Coles, J. McWilliams, W. Victoria, B. and Sen, N. (2001). An Examination of the Relationship of Governance Mechanism to Performance. Journal of Management. V.27, P.p: 23-50.